

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Plata învățătorilor.

Afară de ziarul nostru abia de se va fi publicat ceva prin ziarele românești despre noul proiect de salarizare a învățătorilor. Ziarele noastre de zi au dat numai scurte rezumate, fără să insiste asupra paragrafilor din proiect, dintre cari unii calcă în picioare drepturile bisericilor noastre, iar alții degradează într'un chip vătămător chiar cariera învățătorească.

E acest proiect un pas înainte către idolul statificării școlilor confesionale, căci nu cred să fie 10 comune românești, cari să-și poată susține școala în condițiile din proiect. Iar în proiect ministrul își rezervă și-și dreptul de avansare dintr'o clasă de salarizare într'alta pentru toți învățătorii, cari primesc dela stat o întregire de salar cât de mică.

Afară de aceea e vătămător proiectul acesta pentru bisericile noastre și din motivul, că dă dreptul de clasificare a învățătorilor în primul rând inspectorilor regești și numai în rândul al doilea organelor bisericești. Așa încât dacă ar fi ceva diferență între nota de conduită ce o dă cutărui învățător superioritatea bisericească și între cea a inspectorului regesc, hotărăște — în înțelesul proiectului — ministrul pe a cui parte e dreptatea și hotărîrea aceasta și-o bazează pe raportul făcut lui de comisiunea administrativă.

În astfel de împrejurări e evident că dreptatea va fi întotdeauna pe partea inspectorului regesc. Părerea inspectorului regesc fiind hotărîtoare în chestiile de avansare ale învățătorilor, va urma în mod firesc o instrăinare și mai mare a învățătorilor de către forurile noastre bisericești.

Dela acest punct, până la statificarea tuturor școlilor confesionale mai e de făcut un singur paș, un paș cu mult mai mic decât cel făcut de

legea din 1907, și decât cel ce va fi chemat să-l facă acest proiect, care va deveni lege încă la începutul lunii viitoare, de cumva vre-o împrejurare neașteptată nu va produce o schimbare de guvern.

Dar acest proiect nu numai că ne atacă drepturile, ci prin procedurile ce le propune — va duce cu siguranță matematică la sdruncinarea morală a întregii tagme învățătorești; că în fiecare an cu soț inspectorul școlar regesc va trebui să clasifice pe învățători, între altele și după: *direcția educației, activitatea extrașcolară, conduita față de superioritățile administrative, purtarea din punct de vedere al ordinii sociale și a patriotis-mului.* Și »nota de progres și purtare« ce i-o va da învățătorului inspectorul va hotări — cum am mai amintit — înaintarea în plată ori rămânerea pe loc a tuturor învățătorilor noștri. Cunoaștem atât de bine felul cum își înțeleg »misiunea« inspectorii școlari regești, ca să fim siguri că după noua lege mai ușor vor înainta învățătorii slabi de inger, învățătorii pururea cu capul plecat, fără personalitate și caracter, cei cari mai puțin au puterea morală ce se cere dela un educator.

De altă parte acest proiect de lege neîndreptățește pe învățătorii confesionali față de cei de stat și cu privire la leafa ce le-o propune; deoarece ce îi ține în clasa 3-a de salarizare 15 ani, pe când pe învățătorii de stat numai 12 ani. Și afară de aceasta pe când la învățătorii de stat le crește relutul de cvartir din clasă în clasă, ai noștri vor primi în decursul tuturor anilor de serviciu relutul de cvartir minimal.

Toate aceste ne îndeamnă, se cerem dela conducătorii noștri bisericești și politici, dela presa noastră, să înceapă o mișcare mai intensivă, nu numai ca acest proiect să nu devină lege, ci să se ștergă și absurdi-

tățile pedagogice din legea dela 1907. În aceste vremuri de nesiguranță externă nu noi cei slabi și apăsăți suntem chemați să ne îngrijim de pacea internă ci stăpânitorii noștri, cari — cum se vede — nu au nici măcar prudența, ca cel puțin acum să ne cruțe.

Căci dacă învățătorii de stat, învățătorii catolici și a celorlalte confesiuni sunt nemulțumiți cu proiectul și au protestat împotriva lui, noi cari prin dispozițiile lui ne simțim jigniți mai adânc în drepturile și ființa noastră de popor va trebui să cerem cu atât mai mult schimbarea paragrafilor, cari sunt în contradicere cu drepturile noastre.

Reședința noii episcopii.

După multe cautări și alergări s'a aflat un oraș în Țara-ungurească, care se reflecteze la cinstea de a fi reședința noii episcopii. După refuzul Dobrișinului și în parte a orașului Nyiregyháza, acum își oferă ospitalitatea orașul *Nagykaroly*. Carăi-mari, care oferă 200 mii bani gata, loc pentru reședință, pământuri și aite de aceste. O deputație imponentă a umblat prin minister și a cerut, ca dorința orașului să fie luată în considerare. Guvernul nu s'a declarat.

Vicariatul săcucesc al episcopiei de Hajdudorog. Chestia vicariatului din Săcuime s'a rezolvit în zilele aceste. Foile ungurești publică împărțirea administrativă a Vicariatului, care își va avea reședința în Székelyudvarhely. Vicariatul e împărțit în patru protopopiate și anume: Protopopiatul *Csik*, căruia se subordonează comunele: Gyimesbükk, Lázárfalva, Szentdomokos, Szentgyörgy, Szépviz, Gyergyószentmiklós, Gyergyóalfalu, Gyergyóvasláb, Nagykászton. Protopopiatul din *Háromszék* cu comunele: Arkos, Gelence, Iyefalva, Kézdiszentkereszt, Lisznyó, Nagyborosnyó, Torja. Protopopiatul *Marosvásárhely* cu Harasztkerék, Kebeleszentiván, Kistermi, Marosvásárhely, Nyáradandrásfalva, Nyáradkaracsony, Szentháromság, Szentlőrinc. Protopopiatul de *Udvarhely* cu comunele: Alásfalva, Alsóboldogfalva, Böződujfalva, Oláhszákod, Sóvárada, Szárazajta, Székelyszenterzsébet și Székelyudvarhely.

Presa franceză și pretenziunile României. E natural, ca tripla înțelegere să fie împotriva pretenziunilor României, care cere o rectificare de graniță la sudul Dobrogei. Dar ținuta ostilă, cum e aceea a presei franceze față de România, e absolut inexplicabilă. Toate foile franceze mai de seamă, oficiale și independente, atacă și defaimă țara românească pentru pretenziunile ei, pe cari le gratifică cu numiri de șantaj, hoție, ticăloșie, atac pe la spate, nerușinare și altele, de cari gem și cele mai de frunte jurnale din Franța.

Presa de peste munți e scârbită de ținuta inevalficabilă a „națiunii sore” și să miră cum de nu ia nime în apărare România, dintre mulții bărbați politici și de stat francezi, pe câți i-a găzduit Bucureștiul și statul român de atâtea ori cu cea mai largă ospitalitate. Și cum se poate, că celebriții, cari au fost purtați cu triumf în țară, să uite toate și să scrie batjocoritor și ostil intereselor țării românești?

Vorba veche: Vă exploatează și vă mai și batjocorește. De cumva nu se va trezi odată și mândria presei de dincolo și va da francezilor răspunsul, pe care iute să nu-l uite.

Pentru plugărima noastră.

— In fața unei calamități. —

In vârtejul preocupărilor noastre politice și financiare, atât de multe importante, nu trebuie să scăpăm din vedere o gravă chestie de actualitate, care în locul prim privește plugărima noastră, iar, în genere, va avea o influență hotărâtoare asupra situației păturilor, din care se compune poporul nostru și asupra întregului complex al vieții noastre publice.

Din toate părțile se constată și ne convingem și noi tot mai mult, din zi în zi, că țara noastră și alte țări, între cari și România, trec în timpul de față prin o criză financiară foarte violentă și lungă, provocată de o mulțime de împrejurări, cari au fost apreciate în această revistă.

In vârtejul acestor preocupări noi am scăpat din vedere, că plugărima noastră este amenințată de primejdia unei mari scumpete, eventual chiar a unei foamete.

Și totuși această plugărima nu se plânge, nu șbiră ca să fie auzită. In fatalismul său obicinuit, ea, se vede, așteaptă până îi ajunge apa la gură.

Abia ici colo începe a se auzi, în cercuri mai largi, câte o voce drept signal al primejdiei, care se apropie amenințătoare.

Vor fi mulți cari vor zice, că nu e bine să alarmăm lumea cu primejdia, care amenință să se deslănțue și să se descarce, în locul prim, asupra plugărimii noastre, în mod mijlocit asupra tuturor, nefiind cruțate nici instituturile financiare.

Noi credem însă, că suntem datori să semnalăm această primejdie, care ar putea să și treacă, fără să facă toate ravagiile de cari ne temem, dar ar putea să devină și foarte primejdioasă aducând o lipsă și o mizerie cum nu s'a mai pomenit.

Inainte de toate criza acută financiară din anul trecut continuă și acuma și este posibil să continue încă timp îndelungat. Primejdia războiului, mai ales, face ca această criză să se mențină cu multă îndărătnicie.

Dar anul 1912 a fost, în genere, un an rau economic pentru plugărima noastră de pretutindeni.

Dela începutul lui August până toamna târziu a plouat aproape neîntrerupt și aceasta a avut drept urmare, udarea grâului și celorlalte cereale încă nesecerate fiind și acum în

clăi și în stoguri, așa că grăunțele au devenit, în chipul acesta, cu totul nepotrivite pentru sămănat în foarte multe locuri.

In urma ploilor continue nu s'au putut face sămănăturile de toamnă, decât într-o măsură minimală, cum'uu s'a mai pomenit la poporul nostru și chiar și cele ce s'au făcut, au fost săvârșite în condiții foarte nepriincioase, astfel că ele ne dau slabă nădejde de o prosperare și recoltă mulțumitoare. In unele locuri nu s'a putut sămăna în cursul toamnei și din lipsa de grâu bun de sămănat.

Astfel este constatat că ploile, cari au căzut la intervale scurte și în cantitate mare răcind timpul și împiedicând executarea lucrurilor, au compromis cu totul întreaga situațiunea agricolă a anului 1912 și va aduce mari neajunsuri în 1913.

Al doilea mare rău este, că cucuruzul în urma ploilor continue, a rămas necopt. El a putut fi cules numai neuscat și verde, fiind mereu udat de ploii; iar în multe locuri s'a cules numai foarte târziu, prin Decembrie, după ce s'a mai strâns cât de cât tina, prin îngheț. Astfel cucuruzul nu se poate păstra de loc și în mare parte s'a stricat cu totul. Cel cules mai de vreme și pus prin coșare și poduri, chiar dacă a fost mai uscat, totuși din cauza timpului prea umed s'a incins și s'a stricat. Fâina produsă din cucuruz se acrește și amărește repede, ea se consumă cu mare anevoie și negreșit, că va produce multe boale. O mămligă într'adevăr bună abia se va mânca în multe locuri lipsește chiar cucuruzul de sămăntă, ca și grâul de sămăntă.

Din cele precedente se desprind, mai ales, două mari neajunsuri, cari băutue viața țaranului nostru și cari vor avea în viitor drept consecințe, și alte multe mizerii.

Cel dintii rău este: că țaranul nostru a sămănat puțin grâu de toamnă și atâta

FOIȚA.

Dor de pribegie.

Mi-a venit un dor de lume,
Floare din fereastră,
Să mă duc să-mi uiți de nume,
De iubirea noastră.

Rătăcind prin țări străine
Alte griji m'or bate
Și-o să uit și eu de tine
Prin străini departe.

Din fereastra casei tale
Vei privi la lume;
Călătorilor cu jale
Li șopti un nume...

La fereastra ta vrăjită
Vor privi într'una:
Lumea în drumul ei pripită,
Soarele și luna.

Și privindu-te în tăcere
Ți-or sorbi privirea
Și cu lacrimi îți vor cere
Rând pe rând iubirea.

Și-o să-mi uiți, atunci, de nume,
De iubirea noastră...
...Eu voi pribegi prin lume —
Floare din fereastră.

Nicu Fluor.

O iarnă în munți.

(Continuare și fine).

Crestetele munților erau acoperite și acuma, ca în totdeauna, de blocuri uriașe de stânci. Dar ce deosebire enormă între vară și iarnă! Gerul și vântoasele, cari pe acolo sunt mai la largul lor, le-a încrămenit orice vieată. Erau înfășurate în ghiață sură cași firea lor, ceea ce le dădea aspect din cale afară sumbru. Parecă am fi în mijlocul munților de ghiață ce plutesc în mările Nordului! Cum sunt înfipte pe coasta muntelui foarte țepiș, fantezia mea le și vede cum se desprind din loc și plutesc prin marea văzduhului, să înghețe cu suflarea lor rece orice urme de vieată. Nici o mișcare în jurul stâncilor! Numai simfonia sălbatică a vântului scoate prin peșterile acestora câte o notă mai fioroasă și alungă nori de zăpadă înaintea sa, sau rostogolește în vale lavine, a căror șgomot surd venit ca din depărtări mari, ne cutremură de fior. Frumusețile ce le-am admirat iarna, trecând în fuga trenului prin Elveția sau trecând granița austriacă pe la Pontebba, le văd și aici.

Parecă nu m'ași deslipi de ele nici când!
Nu mă mir acuma de Englezul, care-și iubește țara negurilor nici de fiul Nordului, care iubește dunele atât de primejdioase vieții sale. Toate își au farmecul lor deosebit. Precum ș-o are cum vezi și anotimpul iernii, cu toată asprimea lui ne îmblânzită.

Să vezi dragul meu un răsărit sau apus de soare în timpul iernii acolo în munții mei și sunt sigur, că vei zice, că privești asemenea n'ai gustat de când ești. Să te nimerești la timp potrivit într'un loc de unde poți contempla neturburat toată grandea și splendoarea acestui spectacol și apoi să exclami: „Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale!” Când m'am uitat mai întâiu cu toată atențiunea la un răsărit de soare, mi-am tras numai decât pe seamă, că așa ceva nu îndrăznisem să visez cândva. Răsăritul așa de frumos de pe muntele Ciahlău, pe care-l descriu excursioniștii pasionați cu multă căldură și însuflețire, sau răsăritul de pe muntele Cavo de lângă lacul Albano din Italia, — pe care ca să-l vedem ne-am sculat ca seminariști cu noaptea în cap, numai să-l putem gusta cum am zice nemâncăți și nebeuți, ca pe un dar deosebit alui Dumnezeu — cred că nu se pot asemăna cu răsăritul soarelui din țara mea în timp de iarnă.

Deodată numai se impurpurează orizontul și „petrile roșii” pe cari ne-am urcat

cât a și sămănat s'a întâmplat în condiții foarte nefavorabile; așa că recolta de grâu de toamnă, în anul 1913, va fi cu siguranță nesatisfăcătoare și în anul 1914 are să fie lipsă de grâu.

Al doilea rău este că recolta de cucuruz din anul 1912 fiind compromisă, deja în anul în care am intrat o să se simtă și lipsa cucuruzului, din care mulți, pe lângă acoperirea trebuințelor casnice, făceau parale pentru satisfacerea nenumăratelor necesități de natură financiară.

Cele două rele mari susamintite s'ar putea micșora numai în acel caz, când timpul ar fi favorabil sămănatului de primăvară.

Dar această nădejde este stânginită prin împrejurarea, că deoparte pământul, încă din toamnă, gemă de apă, la care se adaugă apă de zăpadă, pentru că și iarna urmează a fi umedă, aproape ca și toamnă, astfel că e mare temerea că tot din cauza pământului plin de apă nu se va putea sămăna nici grâu de primăvară, precum nu s'a putut sămăna la timpul său grâu de toamnă.

De altă parte face multă greutate agonia grăului de primăvară, necesar pentru sămănat, care în foarte multe comune lipsește aproape cu desăvârșire.

Dar, ceea ce încă nu e eschis, o primăvară ploioasă ar putea să aducă plugăria într'o situație și mai grea, adică să nu poată sămăna de loc sau aproape de loc grâu de primăvară pe teritoriile rămase nesămănate în toamnă și peste tot unde sămănăturile au perit peste iarnă; o primăvară nefavorabilă (ploioasă) ar putea să împiedece și sămănarea cucuruzului la timp.

În vederea acestor eventualități posibile, de care să ne ferească Dumnezeu, ținem că e datorința noastră să facem atentă, din vreme, plugăria noastră și să o povățuim cum să-și întocmească trebile ca nu

cumva să fie surprinsă nepregătită și astfel să rămână fără grâu și fără cucuruz, ori și numai fără unul din acești stâlpi de temelie ai existenței sale și astfel ajungând, fără de veste, într'o situație desperată. Doar s'a adevărit și se adevărește prea de multeori zicătoarea, scoasă din experiență, a străbunilor noștri „Nulli calamitas sola“, că adică nici un rău nu vine singur.

(Va urma).

Reviste.

Apărarea mănăstirilor românești dela Muntele Atos. Cetim în »Seara«:

Chestiunea compensațiilor și a dreptului de proprietate, născută din războiul balcanic și ridicată de toate popoarele din Balcani, a adus în discuțiune și dreptul de proprietate a Muntelui Atos și al mănăstirilor din acel ținut, cari până în prezent s'au condus, prin protecțiunea statelor de care depind printr'un protectorat de neutralitate al turcilor.

Dreptul de proprietate al Muntelui Atos și al mănăstirilor din acel ținut, a fost ridicat de greci, cari au ordonat administrațiilor lor de a lua în posesiune mănăstirile din Muntele Atos, și de a lua în stăpânire toate odoarele acelor mănăstiri.

Egumenul mănăstirilor românești dela Muntele Atos, care a sosit în

Capitală de câteva zile, s'a prezentat I. P. Sa Metropolitul-primat și i-a comunicat starea de puțină siguranță, în care se află călugării români dela sfântul Munte, cum și averea mănăstirilor românești.

P. C. Egumen a mai comunicat I. P. Sa Metropolitului-primat, că de către greci au fost șterse inscripțiile românești din mănăstiri și înlocuite cu inscripțiuni grecești.

I. P. S. Mitropolitul Primat pe bază indicațiilor ce i-s'a dat de P. C. Egumen și a documentelor privitoare la drepturile noastre de proprietate asupra mănăstirilor dela Muntele Atos, a întocmit un raport pe care l-a înmănat dlui Maiorescu prim-ministru și ministru de externe.

I. P. S. Mitropolitul Primat a cerut prin raportul înmănat dlui Maiorescu să se stăruie ca Muntele Atos și mănăstirile dela acel munte să formeze un teren neutru.

Călugării roși, cari au făcut cauză comună cu călugării români dela Atos, au comunicat guvernului lor și Sf. Sinod, că trebuie să stăruie, ca muntele Atos și mănăstirile din împrejurimi să fie declarate ca neutre.

Dl. Titu Maiorescu președintele consiliului și ministru de externe, printr'o adresă a comunicat I. P. S. Mitropolitului Primat, că ia act cu mulțumire de raportul ce i-l'a înaintat

cum știi de atâte-ori, se impurpurează de-o lumină roză. Apoi toată coasta muntelui „Runcu“ se schimbă și ea la față imbrăcându-se de asemenea în haina aceasta roză, fină și aproape nevăzută. Incetul cu incetul razele soarelui devin mai puternice și peisajul schimbă înfățișarea. Capătă linii mai pronunțate, mai energice, și poți desluși foarte bine stâncile și arborii acoperiți de nea, ceși întind parcă membrele amorțite și pocnesc din încheieturi. Lumina roză se schimbă în roșie închisă, apoi deschisă, pentru că în sfârșit să treacă în culoarea galbenă a aurului, ce luminează toate tainețele pădurii, de unde fug cele din urmă umbre ale întunerecului. Firea obdusă cu această manta de aur e încântătoare, ca o regină mândră de podoabele sale. Văzduhul încă e sămănat numai cu pulbere de aur, ca și când am fi în palatul zânelor din povești. Și paserile plutesc în aceste valuri de lumină și cântă imnul lor de dimineată.

Ce darnică este natura! Varietatea aceasta infinită de umbre, penumbre, lumină, culori, risipită pretutindenea, ne fac exiliul acestei vieți plăcut și nu mă pot mira îndestul cum de oamenii nu simt cu câtă ușurință nu s'ar putea avânta, numai să vree, la Dumnezeu, asigurându-și mântuirea sufletului, asigurându-și ceriul, patria noastră infinit mai frumoasă decât raiul pământesc.

O cât este realitatea de departe de ceea ce îți spun și cât îmi pare de rău că

vorbele mele nu sunt harnice să-ți prezinte lucrurile fidel. Ce să-i faci! Omul este mărginit și trebuie să se mulțamească cu cât mai puțin. Deci mă vei ierta dacă nu ți-am prezentat decât această icoană spălăcită.

Nu mai pe mare îmi aduc aminte să fi gustat privelește asemenea, când soarele impurpura dimineața întinderile nesfârșite ale mării. O punte infinită încingea câmpiile mobile ale apelor, punte de aur stropită cu nestimate, iar valurile limpezi pururea în frământare resfrângeau lumina în mii de culori delicate, în cari sbeguiu delfinii, pentru că poezia cadrului sublim și neuitat să fie deplină.

Dar eu ți-am prezentat frumusețile iernii din punct de vedere curat estetic sau artistic. Dacă vei adăuga lângă toate acestea și celelalte plăceri multe, pe cari ți le oferă iarna la munte, vei ghici că cu adevărat ea este de invidiat din multe puncte de vedere. Dintre acestea să nu-ți pomenesc decât plăcerea vânătorului sau fiindcă nu sunt vânător ca tine, plăcerea săniatului, când sbori ca o fantomă dealungul drumului de țară invălit bine în blana de vulpe, ce te scutește de ori ce ger mare. Îți aduci aminte de câte ori nu ne luam iarna la unchișul bătrân din Corbu, care ne primea cu fața radioasă și ne săruta cucăldură de părinte, pofțindu-ne la masa pururea încărcată de bunătăți. Câte nu ne mai știam

noi povesti între glume și râsete eșite din suflet. Mai ales că bătrânul unchiș știe atâtea și atâtea! Cu ce durere ne despărțeam apoi de bunul nostru unchiu și de mătușa așa de primitoare! Trebuia să le promitem, că ne vom întoarce cât mai curând. Dacă nu, să nu mai cutezăm a le călca pragul căsii!

Tu vei fi știind de altcum, câte n'am mai pățit noi iarna, pentru ca să pricepi, că durerea mea de-a nu fi mers acasă este pe deplin justificată. Dar lasă! O să mă răsbun la anul! În parte m'am răsbunat scriind impresiile acestea.

Să-mi scrii cât de curând tot ce ai experiat prin noua-ți țară, pe la Enese. Sunt foarte curios să aflu totul. Epistolele tale îmi sunt pururea binevenite. Te sărută

al tău frate:

Alexandru.

Cugetări.

Cine desprețuiește vorba morților, moare.

*

Trimete-ți pe băiat după poame, dar mergi după dânsul.

*

Nu te uita la vorbitor, ci la ce spune.

*

Unde nu-s oi, caprei îi spui; Măria Ta.

cu privire la dreptul de proprietate asupra Muntelui Atos și că va stărui, ca propunerile I. P. S. Sale să fie îndeplinite.

Catolicii din Balcan. Statele din Balcan nu numai în privința politică stau în pragul unei ere nouă, ci și în privința culturală și religioasă.

Biserica catolică numără în Balcan 750,000 de credincioși, împărțiți în 19 dieceze. Mai numeroși sunt catolicii în Albania, unde au 3 arhiepiscopii, anume în Scutari, Alessio și Pelati. În Bosnia și Herțegovina este o arhiepiscopie la Serajevo, apoi episcopii la Banialuca, Trebinje și Mostar. În Bulgaria se află o episcopie cu sediul în Nicopoli. În Constantinopol este instituit vicariat apostolic.

Preoți sunt cu totul 800. Biserici și capele sunt 700, mănăstiri călugărești 115. Școli sunt 500, cu 180,000 de elevi.

Se sperază, că în era nouă biserica catolică, având libertate mai mare, va realiza progrese frumoase.

Cancelarul Germaniei majorizat. Intr'una din ședințele trecute ale dietei imperiale din Berlin, a fost majorizat cancelarul imperiului Bethmann-Hollweg, de blocul format din centrul catolic, din social-democrați și poloni. La ordinea zilei era propunerea fracțiunii polone, care susținea, că executarea legii de parcelarea bunurilor polone cu scopul de-a coloniza germanii în Pozen e în contradicție cu autoritatea și modul de vedere al dietei imperiale. Pentru această propunere a votat cancelarul și abia 47 deputați, iar împotriva ei 213. E aceasta o pacoste și pentru maghiarii noștri, cari în politica lor patriotică se provocau mereu la germani. Acum oare la cine se vor mai provoca?

Diferențul româno-bulgar. Despre conflictul României cu Bulgaria s'au scris în zilele din urmă cele mai contradicțoare vești, cari unele desmințeau pe celelalte. Presa europeană conzidera conflictul sub raportul intereselor particulare și amăsurat acelora se pasionau chiar anumite cercuri pentru a exploata tăcere adâncă ce se păstrează atât la Sofia, cât și la București în afacerea aceasta. Mai ales presa franceză ține morțiș la împrejurarea, că Bulgaria nu poate ceda Silistria, deoarece faptul acesta e în contradicție cu cinstea națională bulgărească și sobrania nici când nu s'ar putea împăca cu o situație la fel.

Foile din România se înțeleg, protestează, ca rectificarea graniței do-

brogene să fie tratată din acest punct de vedere.

Se vorbește mereu de opinia publică din Bulgaria, de atitudinea și împotrivirile Sobraniei; dar nu trebuie să se uite că există și în România o opinie publică și o reprezentanță națională. Deci este de văzut, este de ținut seamă și de ceea-ce aceste agreiază sau nu agreiază, admit sau nu admit, în ce privește rezolvarea diferendului nostru cu Bulgaria, sau modalitățile acelei rezolvări.

Altcum știrile mai nouă spun de o împăcare apropiată. Bulgaria va ceda o fașie mai mare la marea neagră — de Silistria însă nu se spune nimic.

Pagini științifice.

Inercarea Episcopului Maior de-a înființa la Făgăraș un nou gimnaziu românesc.

Grigore Maior în tot decursul episcopatului său (1772—1782) a purtat grije bună de școli.

Sub el școlile din Blaj s'au renoit, și învățământul acomodat ordinelor mai înalte se ținea la același nivel cași în alte școli similare din patrie.

Prin a sa hărnicie școala de obște din Blaj s'a înălțat la rangul de școală normală. Și în aceeași vreme s'au ridicat numeroase școli naționale românești și la sate.

Dar proporțiile largi, îndrăsnete, în cari luera Episcopul Maior pentru promovarea culturii la neamul său, reieșă mai vărtos din planul său măreț de-a înființa la Făgăraș o școală, mai mare: un gimnaziu și un convict pentru 100 băieți, ca și în acest colț de țară să se răspândească învățăturile românești.

Încă la începutul episcopiei sale Grigore Maior a fost pus în Făgăraș bază unei școli modeste, care voia să o lărgească, — în gimnaziu.

La 1774 el solicita la împărăteasa Maria Terezia un fond pentru susținerea a lor doi învățători la școlile din Făgăraș.

Împărăteasa, se vede nu era străină de-a împlini o cerere justă, dar mai dorea unele lămuriri, comunicate Episcopului prin rescriptul dela 17 Sept. 1774.

Mai ales cu privire la trei lucruri cerea să fie informată:

1. Că are persoane potrivite pentru a preda în școală, și rechisitele de lipsă?
2. Că nu ar fi consult să se așeze o astfel de școală mai la mijlocul țării?
3. Și în urmă cerea, ca despre fondul cumpărat deja în Făgăraș să i-se trimită un plan detaliat, și o specificare minuțioasă despre toate, câte ar mai fi de dorit.

Episcopul în reprezentanța sa cătră Augusta Curte, cu dto Făgăraș 29 Ianuarie 1775 răspunde la toate pe larg și anume:

1. Relatează, că are deja persoane potrivite și capabile pentru a preda — după trebuința clerului și poporului românesc, — științele necesare la serviciul divin și la

slujbele de stat. În privința studiilor scrie, că are cărțile până acum obișnuite, iar cărțile după noul metod scrise, fodate ce le va primi, se va îngriji să se traducă în românește și să se introducă pe rând.

2. Arată, că Făgărașul e cel mai potrivit loc pentru astfel de școli. Școli pentru poporul român, din principatul Transilvaniei, în mare parte întors la sf. unire, în tot locul sunt de lipsă, dar mai mult se simte lipsa școlilor în ținutul Făgărașului, în însuși locul catedral al episcopiei, parte pentru numărul cel mare al uniților, parte pentru alte împrejurări. Tinerimea de ambe sexe foarte numeroasă din ținutul acesta locuit nu numai de oameni de rând, ci și de boeri și militari granțieri, e sătoasă după învățătură și dorește cu foc să capete o creștere mai bună. Dovadă, școala dela Făgăraș deja introdusă, în parte, care e cercetată chiar și de fiii neuniților.

Fundate și fixate după trebuință, aceste școli au să închidă calea și să delature ansa tinerimei române de-a trece, din cauza învățăturilor, în Muntenia, de unde se întorc de obicei ca popi și dascăli, aducând cu sine în Ardeal veninul șismei, prin care infictează țara în toate părțile, spre cea mai mare pagubă a păcii publice și a bisericii unte.

E nevoie să se ridice în Făgăraș aceste școli, pentru că aci este deschisă calea șismaticilor imigranți; pentru că aci în apropiere este acel faimos suburbu brașovean al Grecilor, numit Bulgárszeg (Șcheii), adăpostul șismaticilor, de unde și celalalt popor din internul principatului, răcatit în credință, s'a îndătinat să aștepte foarte mult.

Drept aceea, parte pentru a închide drumul impostorilor imigranți, și a le pune stavilă, parte pentru distrugerea Babilonului, sau — ce e mai sigur — până se va sana răul, pentru turburarea lui, școlile ce se vor ridica aci, cu ajutorul lui Dumnezeu, vor fi un zid puternic în apărarea moralei, și un ochiu de pază al patriei.

3. Fondul și casa din Făgăraș, vor servi nu numai pentru școli, ci va servi de locuință și pentru Episcopul, când se va abate pe aci, și pentru Vicarul foraneu, care va fi mai mare peste școli, și, în parte, și peste afacerile bisericesti.

Fundul cumpărat în lungime are 20 orgii, în lățime 9. În acest fund este o casă de piatră cu 2 chilii și cu celar, potrivită pentru Vicarul foraneu și pentru Episcopul, când va veni pe aci. În curte este și altă căsuță umilă de lemn, care deocamdată din necesitate este aplicată pentru tinerimea scolastică.

Cu acest fund în legătură mai sunt alte două, de aceeași întindere, cari se pot cumpăra cu 500 Rfl.¹⁾ Pe aceste funduri la loc de frunte, dela biserică în depărtare de 80 pași, se poate zidi comod orice gimnaziu ilustru. Pe lângă acestea, chiar la poarta cincturei bisericii se mai află încă un fund de vândut, cu casă dublă și curte destul de comoadă, pentru 500 Rfl. Această locuință pentru paroh ar fi destul de potrivită, și într'adevăr necesară, deoarece parohul unit nicăiri n'a putut obține un fund parohial.

La acestea ar mai fi de lipsă următoarele:

1. Pentru 3 Profesori — doi pentru

¹⁾ Un floren renens = 60 cruceri.

limbile maghiară, română și latină și unul pentru cea germană — 3 chilioi.

2. Trei, sau cel mult patru sale mai spațioase, cari acum ar fi a se ridica, pentru școli.

3. Pentru fiecare Profesor 150 Rfl. la an, pentru toți trei 450 Rfl.

4. Dacă nu mai mulți, cel puțin 100 școlari mai săraci să se împărtășească de pâine, spre care scop s'ar requira la an 600 gălete de grâu, cari, computând găleata în calcul mediu cu 2 Rfl., ar face 1200 Rfl.

5. Pentru Vicarul foraneu 300 Rfl. La oltă: pentru un Vicariu, un paroh, 100 tineri și trei profesori ar fi de solvit în fiecare an 1950 Rfl. În scopul acesta s'ar putea aplica foarte util, fără nici o scădere sensibilă a Erariului, decimele regii a următoarelor trei posesiuni: Calbor și Boholt din scaunul Cincu mare, și Șona din scaunul Cohalmului, toate trei situate aproape de Făgăraș.

În ce privește cheltuielile cu zidirea celor 6 sau 7 chilioi pe seama profesorilor și școlilor, acestea mai bine le va ști Arhitectul.

În sfârșit pentru cele trei funduri, ce ar fi a se cumpăra, odată pentru totdeauna ar veni 1000 Rfl. *)

Planul mareț, însă n'a succes.

Națiunea săsească, mai ales din districtul Brașovului, contrară unirii, cânta să împiedece înființarea acestor școli, zicând, că ar fi mai conștient să se ridice aceste școli în alte centre ale țării, la Cluj, ori aiea.

Asemenea s'au pus pedeci, precum Episcopul prevedea înainte, și din partea Guvernului.

Iar oamenii Episcopului, Conteul Kornis și Baronul Pikler din Viena, de astădată nu-i puteau folosi: rezistența contrarilor era mai mare, decât toate argumentele cuminte aduse la împărțeașă.

Dar Grigore Maior, dacă n'a putut ridica gimnaziul și conviciul din Făgăraș, în schimb și-a revărsat întreagă dragostea asupra școlilor din Blaj și a cheltuit tot aurul sufletului său mare pentru elevii săraci dela școlile de aici.

Încă în același an el înființă *fondul de pâine* din Blaj pentru 200 băiați, care cu puțină întrerupere, pe vremea Metropolitului Șuluț, a rămas până azi, alinând foamea la mii și mii de școlari lipsiți în cursul învățaturii.

Astfel Episcopul Grigore Maior totuși a rămas unul dintre cei mai mari Mecenați ai școlilor românești din Ardeal.

Dr. Ioan Rațiu.

Noutăți.

Scrisoarea Monarhului către țarul Rusiei. Majestatea Sa Domnitorul nostru a scris un autograf țarului și îl va înmăna prin prietul Hohenlohe. Faptul e foarte viu comentat în presa austriacă și se interpretează ca o apropiere între cei domnitori, după diferendul zilelor din urmă.

*) Originalul în Arhiva Metrop. din Blaj.

Pagini științifice. Cu numărul de azi începem o rubrică nouă. „Pagini științifice” vor cuprinde articole mai scurte din domeniul științei, istoriei, geografiei, istoria naturală, etnografie etc. Articolul domnului Dr. Ioan Rațiu cuprinde date interesante privitoare la intențiile fericitului Episcop Grigoriu Maior, de a ridica al doilea gimnaziu românesc la Făgăraș, pe la ani 1774—5. Sunt date, ce se scot la iveală pentru întâia dată în istoria noastră culturală.

Vor urma și alte articole de interes științific literar datorite celor mai competente condeie. În numerii proximi vom publica articole de d-nii profesori: Aug. Caliani, Petru Suciu, Ștefan Pop, Niculae F. Negruțiu, Alex. Borza și Iuliu Maior.

Gravaminele profesorilor dela școlile medii. Corpul profesoral dela școlile medii de stat și confesionale catolice și-au ținut adunarea anuală la Budapesta în 1-a Februarie a. c.

În ședința ambelor corporațiuni s'au discutat dispozițiile *legei de pensuni* vătămătoare intereselor profesoriei, întru cât îndreptățirea la pensune se poate câștiga numai după 35 de ani de serviciu, pe când vechea lege de pensuni cerea numai 30 ani.

Întru cât acest gravamen nu va fi sanăt, profesoriei să angajează la luptă, întrebându-se toate mijloacele legale pentru schimbarea legii de pensuni pe cale novelară.

Nou doctor în drepturi. Sâmbătă s'a promovat la univ. din Cluj, de doctor în științele juridice dl. Dr. Octavian Rusu, după ce anul trecut a luat doctoratul în științele de stat. Tinărul doctor e conducătorul tinerimei univ. din Cluj și fiul preotului nostru din Șeulia. Sincere felicitări.

Cheltuelile lui Columb cu descoperirea Americii. În Palos un oraș din Spania, s'a aflat un mănunchiu de scrisori despre cheltuelile, ce le-a avut descoperitorul Americii, Columb.

Pentru flota sa constătoare din 3 corăbii a cheltuit 14 mii coroane; 1600 coroane a dat pentru întreținerea ofițerilor și marinărilor. Pentru echiparea marinărilor s'a cheltuit 12 mii coroane. Prin urmare călătoria lui Columb către țara dolarilor a costat cu totul 27.600 coroane.

Fanatismul turcesc. Izbucnirea din nou a ostilităților dintre Turci și Bulgari a pus pe grijă pe creștinii, cari locuiesc în orașele turcești din Asia mică. Este temere de o măcelărie a creștinilor în cazul, când trupele bulgare ar ocupa Constantinopolul, cu atât mai vărtos, cu cât Turci n'ar mai avea nici o rezervă față de creștini.

Pentru eventualități este caracteristic următorul caz. Servitorul vechiu și credincios, dar de legea mohamedană a unei mânăstiri, întrebând fiind de stărița mânăstirii, că în cazul unui măcel gata ar fi să apere mânăstirea, a răspuns: Ași apăra-o, până când nu ași căpăta ordin contrar; dară atunci ași fi silit, să Vă sugrum eu, ca să nu Vă chinuie alții.

Vaporul Uranium zdrobit. Vaporul Uranium îmbarcat pentru New-York pentru călătoria pe calea Halifaxului s'a lovit de niște stânci pe când era la depărtare de un sfert de milă de port.

Era ciasurile 2. dimineața, când s'a întâmplat nenorocirea. Altă legătură de comunicație cu portul nu era decât un telefon

prin care căpitanul și pilotul vaporului ceru ajutor din port.

Îndată după sosirea vestei, se și trimise ajutor vaporul Lady Laurier. Pe bordul vaporului Uranium erau la 800 călători cea mai mare parte ruși, germani și austrieci cari călătorea înspre America.

De asemenea era și marfă pentru New-York și Halifax.

La sosirea vaporului Lady Laurier toate femeile și copiii au fost transportați de pe vaporul primejdut.

Până la cinci ceasuri după-ameazi și restul a fost scos de pe Uranium.

Călători au fost astfel transportați în Halifax.

Căpitanul a rămas pe vapor de asemenea marinării și lucrătorii. Vaporul a lovit cu partea dinainte stânca și șede acățat de ea. Dacă vântul va începe se bată din partea opusă, apoi nu mai este speranță de scăpare și vaporul se va face țandari.

Populațiunea orașelor României. În urma operațiunilor de recensământ, populațiunea orașelor României a fost următoarea: București 320.000 locuitori. Bacău 18.974, Botoșani 32.769, Braila 64.620, Buzău 28.285, Galați 71.721, Târgoviște 13.243, Craiova 51.973, Huși 15.605, Tg-Jiu 9.812 Călărași 13.028, Iași 75.875, T. Severin 23.768, C.-Lung 16.083, Tg-Neamțu 17.981, Slatina 9.897, Ploiești 56.325, Focșani 22.110, R.-Sărat 14.580, Caracal 15.082, Roman 18.293, Fălticeni 8543, Tulcea 21.826, Bărlad 25.381, R.-Vâlcea 9603, Giurgiu 20.893, Alexandria 15.905, Sinaia 3020, Corabia 9.113, Câmpina 8.351 și Tg-Oena 8004.

Ateistul pe patul de moarte. Presa italiană remarcă earăși un caz din cele multe, care pe socialdemocrați și liberengețatori îi pune pe gânduri. A murit nu de mult **Andrea Costa**, întemeietorul partidului social-democrat italian și viceprezidentul parlamentului, care pe patul de moarte a chemat la sine un preot catolic, căruia s'a mărturisit și apoi cuminecat. Faptul acesta a consternat adânc pe socialdemocrați, cari vreau să-l nege, zicând, că statutul lor e de așa, încât amicii și colegii bolnavului îl păzesc ziua noaptea pe muribund și opresc pe preot cu forța ca să între înlăuntru.

O foaie catolică răspunzând la aceasta zice, că Costa a prevăzut aceasta și s'a mărturisit cu 3 săptămâni înainte de moarte. Numele preotului însă din motive lesne de priceput nu-l cutează încă a spune.

Dela direcțiunea oficiului postal din Cluj. Comunicat.

Pentru cazul, când să trimit la postă mai multe scrisori de odată, dela postă să eliberează anumite cărți de trimitere, format mai mare sau mai mic. Acestea cărți de trimitere, cu deosebire se recomandă acelor cari, trimit deodată — mai mult de douăzeci bucăți — epistole recomandate, ori pachete, pe cari, încă de acasă, le induc în cartea de trimitere, iar la postă, prin sigilul oficios să adeverește numai primirea lor, și nu trebuie să aștepte atâta după recipis.

Cum trebuie folosite acestea cărți de trimitere, oficiul postal din orice loc, e obligat să deie îndrumările de lipsă.

Să pot căpăta la ori ce oficiu postal. Celea mai mari, costează 70 fil., iar celea mai mici 50 fil.

Tipicul anului 1913.

— de Septimiu Popa. —

Luna lui Februarie.

2. *Sâmbătă. Întâmpinarea Dlui nostru Isus Hristos.* — Atât la inseratul de Vineri seara, cât și la mâncat și la liturgie — în ziua sărbătorii, serviciul se face exclusiv din Mineiu. — La fericiri Mărire și acum.

3. *Dumineca Vameșului și a fariseului. Inceputul Triodului.* — Amintirea dreptului Simeon. — Vers V. — Ev. inv. V.

Sâmbătă seara la Vecernie la Doamne strigatam punem 7 stichiri din Octoich și 3 din Triod, *mărire* din Triod — și *acum* din Octoich. *Stichovna* din Octoich cu *Mărire și acum* din Triod. — Troparul versului dela rând. — Din Mineiu nu punem absolut nimic.

Duminecă dimineața la Măncat asemenea cântăm numai ale Octoichului și Triodului. După psalm 50 cântăm *Ușile pocăinței, Cărările mântuirii, La mulțimea faptelor mele.* — Catavasiile cântăm a Întâmpinării, fiind înăuntrul sărbătoarei. — După C. III. Condacul și icosul versului 5 și Sedelne din Triod, iar după C. VI Condac și Icos din Triod. Luminătoarea V, Mărire și acum din Triod. La laude 4 din Octoich: Doamne sigilat fiind — Doamne incuietorile — Doamne muierile — Doamne precum ai ieșit — apoi 4 din Triod cu Mărire tot de acolo. — După Doxologie în loc de »Inviat-ai din mormânt« cântăm Stichirea învierii V.

Duminecă seara la Vecernie la Doamne strigat-am pune stichiri 3 dela »Întâmpinarea Dlui« și 3 din Mineiu dela »Un curios« cu Mărire și acum a întâmpinării Dlui. Văhod facem pentru Întâmpinarea Dlui. Stichovna »întâmpinării Dlui« — tropar întâi a »cuviosului« — Mărire și acum: a întâmpinării.

În săptămâna aceasta avem deslegare de post.

10. *Dumineca fiului rătăcit și sf. Martir Haralampie.* Vers VI, Ev. inv. VI.

Sâmbătă seara la Doamne strigat-am punem 6 din Octoich și 2 din Triod repetându-le. Mărire din Triod — și acum — a Născătoarei din Octoich. Stichovna din Octoich — Mărire și acum din Triod — Troparul versului — din Minei nu punem nimic.

Duminecă dimineața la Măncat după sistemul dela Dum. Vameșului,

cu deosebire că în loc de »Bine ești cuvântat Dne« cântăm »La râul Vavilonului« — iar catavasiile cântăm cele ale Triodului »Cântarea lui Moisi« — La laude apoi cântăm 5 din Octoich, cele dela început și 3 din Triod cu Mărire de acolo, iar după Doxologie în loc de »Inviat-ai« zicem stichirea Ev. inv. VI.

Duminecă seara la Dne strigat-am punem 3 ale versului din Octoich și 3 dela »un sfințit martir« cu Mărire și acum de acolo — celelalte toate din Octoich.

17. *Dumineca lăsatului de carne și amintirea sf. Teodor Tiron* vers VII Ev. inv. VII.

La inseratul de Sâmbătă seara facem după sistemul dela Dum. fiului rătăcit. Asemenea și la Măncatul de Dumineca, cântând catavasiile Triodului: »Ajutor și acoperitor«... din Minei nu punem nimic.

Duminecă seara la Vecernie la Dne strigat-am după sistemul din Dumineca trecută, punând din Minei cele dela »un arhieru« nefăcând Văhod. La stichovna nu cântăm din Octoich, ci cele din Triod: »Lăcomind ne-am stpus« — cu Mărire și acum tot de acolo. — În săptămâna aceasta deslegare de brânză și ouă afară de Miercuri și Vineri. — Miercuri și Vineri în această săptămână nu se face nici un fel de liturgie — ci numai se face Măncatul și Oarele cu »Aleluia«.

24. *Dumineca lăsatului de brânză și Aflarea capului Sf. Ioan Botezătorul.* Vers VIII — Ev. inv. VIII.

Sâmbătă seara la Dne strigat-am 4 stichiri dela început din Octoich, apoi 3 din Triod: — »Făcătorul meu Dl — De vestmântul — Raiule preonorate — apoi din Mineiu: — Bucurate onorat cap — Capul înainte mergătorului — Capul care a predicat — Mărire din Triod »Șezut-a Adam« — Și *acum* din Octoich, Împăratul cerurilor. — La stichovna a Octoichului cu Mărire din Mineiu: Comoara Dzeieștilor daruri (vezi la stichirile Aflării capului) — Și acum din Triod: Făcătorul și răscumpărătorul. — Troparul versului și al Aflării capului.

Duminecă la Măncat Troparul versului și al sfântului. Apoi Sedelnele Octoichului și la râul Vavilonului. — Apoi Treptele versului din Octoich cu Prochimen de acolo și Ev. inv. VIII. — apoi »Ușile pocăinței« — etc. Catavasiile Triodului. — După c. III. Condacul și Icosul sfântului și sedelna (de după c. III.): »Capul botezătorului« — Mărire și acum: »Scosu-s'a Adam« a Triodului. — După c. VI.

Condacul și Icosul Triodului. — Luminătoarea VIII, *Mărire* a sfântului: »Răsărit-a luminatul«, și *acum* a Triodului: Porunca ta Doamne. — *La laude* cele 4 dintâi ale Octoichului, apoi ale sfântului: »Deschis'au ușile« — »Miruri ca niște« — Tăiat-a capul — Prea Onorat capul — apoi: Scoală-te Dne — *Adam din raiu* — din Triod — Mărire — »Sosit-a timpul« din Triod — Și acum — Preabinecuvântată ești — din Octoich. Apoi Doxologia și Stichirea inv. VIII. — La liturgie apostolul și Evanghelia zilei și a sfântului.

Duminecă seara la Dne strigat-am punem 10 stichiri și cântăm 4 de penitență pe vers 8: Pe tine împăratul — Nemuritor — Dă-mi lacrimi — Când mă cuget — (vezi Triod ed. I. latină pag. 449) Apoi 3 din Triod (pag 84) — Cu înfrânarea — Aducându-mi aminte — Timpul postului. — Apoi 3 din Mineiu dela »un arhieru« cu Mărire și acum din Mineiu. — Văhod facem cu tămâierul, în toate Duminecile postului mare. Prochimen cântăm cel din Triod: Să nu întorci fața ta — Stichovna din Triod cu Mărire și acum de acolo: Cetele ingerilor. — După acum dimiți — nu cântăm Tropar — ci preotul iese înaintea ușilor împărătești, iar strana zice: *Născătoare de Dumnezeu* — aici preotul cu toți cei din biserică face I mătanie. — Mărire: *Botezătorul Hrs.* — altă mătanie — Și acum: Rugați-vă pentru noi — altă mătanie. Apoi zice preotul: Sub îndurarea ta scăpăm — fără mătanie. Strana: Dne îndurate — Ceea ce ești mai onorată — Întru numele Dlui... Preotul: »Cel ce este binecuvântat...« Strana: Împărate cereșc pe credinciosul... Preotul: Mărire ție Hse Dzeul nostru... Strana: Mărire și acum, Doamne 'ndurate 3 ori, întru numele Dlui... Preotul apoi: Hristos adevăratul Dzeul nostru, pentru rugăciunile etc. — Așa se face opusul la toate inseratele Duminecilor postului mare.

În săptămâna I a postului liturgie nu facem decât Mercuri și Vineri a Sf. Grigorie — iar Sâmbătă a Sf. Ioan. În celelalte zile nu facem nici un fel de liturgie — ci citim rânduiala postului după cum se prescrie la Triod. — În tot timpul postului mare îmbrăcăm vesminte bisericesti de culoare roșie. — În săptămâna I a postului Sâmbătă, facem amintirea Sf. Teodor Tiron, cu binecuvântarea colivei cum arată la Triod.

Partea Literară.

Despre viața curată. Indreptar pentru tinerii culți.

de
ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de
EMIL TATAR.

(Continuare).

In sus.

I. Spre mărime.

Farmecul etății copilărești e jocul, nici nu se poate numi băiat acela, care nu se știe juca. Iluziile dau farmec tinerității, iar aceste nu sunt altceva decât jocul fantaziei. Fiindcă jocul acesta al fantaziei se ocupă de regulă cu lucruri fochipuite și nu cu realitatea, se poate numi foarte potrivit și visare în stare de trezie. Fantazia sburdalnică zboară încoace și încolo se ocupă cu lucruri posibile și imposibile, e ca și un mânăz neastâmpărat care în o zi aleargă în o sută de părți. Foarte frumos exprimă sborul acesta al fantaziei poetul:

„Fantazie, fantazie! Când suntem numai noi
singuri.)

Ce ades mă porți pe lacuri și pe mare și
prin crânguri!“)

De regulă în visurile sau ideile tinerimii totdeauna vom putea afla și atributul de „mare“. Fiecare tinăr cu ideale, aspirează la numele de erou mare, învățat mare, scriitor mare, poet mare, artist mare, orator mare și mai pe urmă la numele de naționalist mare.

Fantazia pribeagă a tinărului ridică vălul misterios al viitorului și îi prezintă cariera în colorile cele mai strălucite; se înalță cu înțime ametoare pe scara gloriei și mării, i-și închipue tinărul — cum va fi el când va ajunge om mare și cu renume și cum oamenii dintre cari nu lipsesc nici pretinii lui — se grăbesc să-și prezente omagiile. Și recunoștința și admirațiunea față de talentele-i strălucite!

Deși epitetul de „mare“ nu poate lipsi din visurile tinărului, totuși nu se însuflește totdeauna de aceeași mărime. Dacă cetește despre mărimea artiștilor sufletul său e agitat de gloria acestora; după o prelegere înfocată în care i-să descriu biografiile eroilor mari, se însuflește pentru mărirea militară și a eroilor naționali. Ceteștea poeziilor nemuritorului Eminescu, la câți tineri nu le-a pus condeiul în mână ispititi fiind de cinstea care se dă favoritelor muzelor? Evenimentele rășboinice din Balcani, desigur că a provocat în capetele multor gimnaziști dorința după gloria eroilor sărbătoriti ai rebelului! Precum dintre clapele dela pian aceea dă sunet pe care o atingem, tot astfel și sufletele tinerilor se însufleșesc și să influențază de lucrurile văzute, auzite sau cetite.

Ce să zic de iluziile tinerimii?

Dacă fantazia are de obiect numai lucruri frumoase și nobile dacă nu devine neînfrănată așa că omul într'adevăr să fie bolnav, nu am nimic contra ei. Este o zicală, că nu e ostaș bun acela, care nu dorește să

devină general, așa zic și aici, las să sboare și fantasia tinerilor și să-și umple sufletul de ambiții nobile. Deși în cele mai multe cazuri realitatea vieții le răcește mult însuflețirea laudabilă, viitorul prevăzut în colorii așa de vii nu se realizează și din beliduce genial se trezește, că a ajuns vre-un biet copist neînsemnat, — totuși une-ori fantazia e presimțul viitorului încununat cu roze.

Și acum te întreb iubite cetitorule, pe tine care ideal te-a preocupat, căci sum de tot sigur, că și tu ai avut visuri de mărime? Aceea apoi să nu te neliniștească, că nu ai putea deveni om mare!? Dacă din un simplu ucenic mehanic a putut să se aleagă un Fadrus, iar din un servitor ca Auhterman un sculptor de renume, pentru-ce să nu poți deveni și tu om renumit? Întrebarea să în-virte numai în jurul chestiei, că ai intențiune serioasă să te urci în muntele cel sfânt și înalt al gloriei? Dacă sufletul îți arde de dorința aceasta ferbinte și serioasă, atunci și eu mă prezent înaintea ta, cu un plan serios ci sunt gata să-ți arăt calea sigură pe care ajungi la nemurire.

Lucru e de tot serios, căci pe tine Dumnezeu te-a creat de un adevărat artist; atrnă însă dela tine, ca să înțelegi chemarea aceasta și să te dedici cu totul ei.

Destinațiunea ta e ca să devii un sculptor distins. Îți arăt cum!

După-ce artistul prin mult studiu și oboseală ca să poată crea ceva, trebuie să-și caute un ideal neobicinuit grandios, și-a în-susit desteritățile sale, sufletul; iar când în sferile senine într'un moment de inspirație ridicat, a putut întrezări idealul, atunci simte că e cuprins de o bucurie adevărată divină.

Idealul cuprins și văzut cu ochii sufletului îl materializează; îl pictează pe pânză, sau îl cioplește în piatră. Fructul geniului devine apoi averea tuturor îl poartă la expoziții, toți îl privesc, toți se delectează în el și artistul deodată devine om avut și cu renume mare. Mai sus amintitul sculptor Achterman lucra la statua restignirii Domnului nostru Isus. Era gata de tot, îi lipsea însă statuei: gura Mântuitorului nostru în durerile crâncene ale morții, trebuia de bunăseamă se exprime o durere nemărginită, care însă totodată trebuia să fie blândă. Și sufletul mare al lui Achterman nici-decum nu putea întrezări expresiunea durerii, nemărginite ce se manifestă prin gură. Treceau săptămânile și lunile, Achterman se ruga, medita, asculta zilnic sf. Liturgie, ba în scopul ca Dumnezeu să-i deie inspirațiune de lipsă, să și mărturisi și cumineca, dar toate erau zădărnice. Durerile lui Hristos erau ascunse dinaintea sufletului lui. În urmă și-a povestit nefericirea unui preot, cunoscut de al său. Acesta într'o zi se prezentă în laboratorul măestrului cu un călugăr cucernic; acestuia îi arată statua Mântuitorului și începe a descrie durerile lui în modul cel mai jalnic.

Vorbirea plină de sentiment a înmuiat inima călugărului. Fața i-să schimbă deodată și îi exprimă compătimire și durere fără de margini, gura i-să deschis de jumătate și toată înfățișarea era ca unui mort. Achterman care privea pe călugăr cu profunzimea proprie artiștilor văzând cum și-a deschis gura, cu inima plină de bucurie a strigat:

— Am aflat, acum am aflat după-ce mă străduiesc de atâta timp!

Și fără multă vorbă apucă în grabă dalta și ciocanul și începe a ciopli gura muribundului Isus cu atâta foc și vehemență, cât săreu bucățile de marmoră departe de statuă și preotul îngrijat, că va strica toată statuă.

Peste o jumătate de oră capodopera era gata și mai resta numai lustruirea.

Mai sus am amintit, că soartea ta e să devii artist și încă sculptor; dar tu nu vei avea să faci statue din piatră sau din marmoră, destinațiunea ta e să faci din om viu capodoperă.

Cred, că îți mai aduci aminte de lucrurile învățate în catehism, în care este atâta înțelepciune, câtă nu se cuprinde în toate volumele filosofilor din lume. În cârticica aceea se spune, că scopul omului, după voința lui Dumnezeu e, ca să devină creștin cu frica lui, să fie fin ascultător alui Dumnezeu. După aceea, rezultatul muncii sale va fi pus la expoziție, dar nu în Budapesta sau Paris, ci în locuința strălucită a lui Dumnezeu, în ceriu; iar premiul lucrului său artistic va fi o fericire nespūsă, vecinică.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Păstorul Sufletesc“, numărul I. și II. din anul VIII. al revistei pentru predici cu următorul cuprins: Cătră Onor. cetitori. Ilustritatea Sa dr. Valeriu T. Frentiu, episcop al Lugojului. Sărbătoarea Nașterii D-lui, ziua I. de George Șuta, protopop. Sărb. Nașterii Domnului, ziua II-a, de Iacob Marga, preot. Anul-nou, de Petru Ciachi, preot. Dumineca înainte de sf. Botez, de Romulus R. Stoica, paroh. Botezul Domnului, de Ioan Turdean, preot. Dumineca după sf. Botez, de V. Cerghizan, preot. Dumineca leproșilor, de Avram Dagoș, preot. Dumineca lui Zacheu, de P. Trei sf. Ierarhi, de Iuliu Tătar, preot. Întâmpinarea Domnului, de George Șuta, preot. Dumineca vameșului și a farizeului, de Clemente Pop, preot. Dumineca Finlui rătăcit, de Ioan Popiliu, preot. Serie de predici la morți, de Iacob Marga, preot. Partea II. Preotul legei nouă, trad. de Arifton M. Popa, protopop. Oratoria sacră (studiu), trad. de Arifton M. Popa, protopop. Liturgica, de Laurențiu Sima, preot. Cronica. Bibliografie. Posta redacțiunii și administrațiunii. Redacțiunea și administrațiunea în Ceheiu (Somlyó:sehi, p. u. Somlyóujlak. Szilágy m.) Revista apare odată pe lună și costă pe an 10 cor.

„Cosinzeana“ revista literară ilustrată săptămânală nr. 5 din 1913, cu următorul cuprins: A. C. Ciura: Lavina, articol. Volbură Poiană: Mamei, poezie. I. Chiru-Nanov: Pornit de rău, nov. Adrian Corbul: Vieța la Paris, artic. G. Gregorian: Unui moșneag, poezie. Gavriil Todica: Zări din univiers; Venus sau luceafărul, articol. Nichifor Crainic: Renunțare, poezie. Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman. Flori de-ozi: A. C.: Fantoma lui Tolstoi. R. M.: Un escroc. — S. B.: Pixa — * * Prorociri pentru 1913. Bibliografie. Scrisori dela redacție. Ilustrații. Abonamentul e 12 coroane la an. Între

abonații cari își plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, se sortează la sfârșitul anului 25 biblioteci à 10 cor.

Primim din Buourești excelenta revistă „Convorbiri Științifice și Filozofice“ cu următorul interesant sumar:

Corpul omului: Celula dr. E. Pécaut. — Suflete tari și suflete slabe, René Descartes. — Cauza somnului, Emile Gautier. — Ce este sufletul omului? E. Haeckel. — Moartea Liberă, Fr. Nietzsche. — Povestea unei picături de apă, Th. Moreux. — Laplace V. Anestin. — Viața plantelor, dr. L. Caze. — Lavoisier: Omul și opera, G. Vasiliad. — Conceptul Energiei, W. Ostwald. — Savanți și filozofi iluști, * *.

Ilustrații: Copernic, — Descartes, — Laplace, — Lavoisier. — Celule nervoase, — Higroscop, — Hygrometru, — Picături de apă. — Redacția și Administrația Strada Calenișescu 7 București.

„Luceafărul“ Nr. 2 1913 cu următorul cuprins:

Oct. C. Tăslăuanu, Românii și Ungurii. — Maria Cunțan, Triole, poezie. — Veniamin Negru, Un ban nou. — I. N. Părvulescu, Nopti de toamnă, poezie. — I. Agârbicianu, Arhanghelii, roman. — Ecaterina Pităș, poezie.

Cronici: R.: Un exemplu pentru noi. D. N. Cabadaieff: Un pictor bulgar: Ivan Mărkvika. * *: Mișcarea cooperativă. Insemnări: Armistițiul literar. Literatura de Crăciun. Un început de polemică literară. O propunere. Slavii de sud. Votul universal. Martirii școlii secundare. Păcatul. Tolstoi și Rubinstein. Centenarul lui Gr. Alexandrescu. Ioa Maiorescu. Icoane sante. — Poșta redacției. — Bibliografie.

Ilustrații: I. Mărkvicka: Sămbăta morților. Principesa Maria Luisa a Bulgariei, în costum vechi de domniță bulgară. Portretul regelui Ferdinand al Bulgariei. Turc înmând. Nuntă țărănească bulgară. O mireasă bulgară din jurul Sofiei. Țiganci. Jocul național bulgar „Racenița“. Păstorita. Cap de studiu. Păstor de capre. Jertfa (Corbanul) dela Sf. Gheorghe.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{16}$ cm.

Biblioteca pentru toți.

Gabriel Compayré „Pestalozzi și Educația elementară“ Biblioteca pentru toți 768—769.

Una din broșurile cari ar putea interesa corpul didactic de orice grad, fără îndoială e și această traducere în românește a d-ului T. Popovici.

Autorul a scris această carte pentru a contribui la omagiile de recunoștință și admirație datorite celebrului autor al romanului

„Leonard și Gertruda“, neobositului învățător și neîntreținutului revelator al dezvoltării naturii copilărești. Acest fapt desigur l-a condus pe autor a ne prezenta în o broșură, deși mică dar interesantă, un tablou complex aproape de peripețiile multiple ale vieții, carierei și operele pedagogului și metodicianului Pestalozzi. Influența considerabilă în întreaga Europa-centrală și care a fost prezisă de Pestalozzi, cum și critica numeroaselor scrieri, fac broșura să prezente mai mult interes. Prețul 60 bani. A se cere la librăria editoare Leon Alcalay București.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7.30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul Couzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericești pentru bibliotecă. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma. discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre, reprezintă un moment dăruitor din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat 2.20 cor.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitană abonamentul dela: *Borodlászút* pe timpul din 1/6 1911 până în 1/6 1912. — *Sân-Nicolaul-mare* pe timpul 1/7 1911 până în 1/3 1912. — *Teaca* pe 1913 sem. 1-iu 1912. — *Maier* (p. Rodna) pe 1907 sem. 2-lea și 1908—31/12 1913. De quită servească recepisa postala cu provocare la recunoașterea prezentă. La plățirea din 7/2 1907, cum și la cea prezentă (22/1 a. c.) nu s'a făcut nici un greș. — *Șumal* pe 1910 sem 2-lea. — *Seini* pe 1906 sem. 2-lea și întreg anul 1907. — *Economul—Oluj* pe 1912. — *Cerghizel* pe 1912. — *Silvașul-dejos* pe 1913 sem. 1-iu. — *Alecuș* pe 1913. — *Nagynyires* pe 1913 sem. 1-iu. — *Tauni* pe 1913. La foaia școlast. am dat. — *Câmpeni* pe 1912. — *Hagymádfalva* pe 1913 sem. 1-iu. — *Láposhidegkút* pe 1/4—1/12 1912. *Corbu* pe 1913 — *D. H. Craiova* pe 1913 sem. 1-in. — *Hosman* pe 1913 sem. 1-iu. — *Babța* pe semestrul ultim din 1911, întreg anul 1912 și din 1913, sem 1-iu. — *Gyöngy* pe 1910 sem. 2 lea și din 1911 până în 1-a Septembrie. — *Érhatvan* pe 1913 sem. 1-iu. — *Óláhnémeti* pe Ianuarie — Aprilie 1913. — *Kapnikbánya* (1159) pe 1913 sem. 1-iu. — *Beica-maghiară* pe 1911

și 1912. — *Milășel* pe 1913 sem. 1-iu. — *Varoiz* pe 1909—1/10 1912. — *Herseni* pe 1912. Binevoii a regula și restanța anilor trecuți, căci foaia are lipse mari. — *Cristolțel* pe Ianuarie—Aprilie 1912. *Nepos* pe 1912.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**
Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

PICURII DE STOMAC

ai lui BRÁDY

mai înainte „Picurii de Mariacell“ s'au dovedit de 30 ani incoace de un medicament neapărat trebuincos în fiecare casă. Picurii aceștia au un efect neasămănat de bun la perturbațiunile mistnirii de orice specie la amețeli, arsuri de stomac, constipație, dureri de cap și destomac, greață, insomnie, colica, anemie (lipsa de sânge), gălbineala șcl.

Se pot căpăta în fiecare apotecă. O sticlă costă 1.60 cor., mică — 90 fil., 6 sticle 5.40 cor., 3 sticle mari 4.80 cor., ce se trimit franco, dacă prețul lor se anticipă la

Apoteca lui C. BRÁDY la „König von Ungarn“ în Viena, I. Fleischmarkt 2 Depot 5.

Să se aibă grijă la marca cu tipul Maicei dela Mariacell, împachetaerea în carton roză și iscălitura de pe tipul clișeului de aci.

(6) 4—25

Dionisiu Popp.

tâmplar în **Aiud**—Nagyenyed, Vizuteza Nr. 3. execută prompt, ieftin și artistic toată specia de lucrări de măsurit și strugărie, precum uși, ferestre, mobile pentru casă, mobiliatură pentru școli și biserici, amvoane și iconostase.

Lucrările mele de brânșă aceasta se pot vedea în biserica greco-catolică din Aiud.
(99) 10—26

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj.* — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

Anunț.

Pentru societatea de consum și valorisare din Rebrisoara (Kisrebra p. u. Naszód, Besztercze-Naszódmegye) să cantă un conducător cu cautiune de 1000 cor., pe lângă leafă deocamdată: 60 cor. lunar, 1% din circulație*), quartir comod și grădina precum și 100 litere petrol pentru luminat (anual). Căsătorii sunt preferiți.

Rebrisoara. 26 Ianuarie 1913.

[8] 3—3

Anton Precup,
protopop.

*) Circulația anului prim 1911 a fost 26.910 cor. 1912 a fost 41.998 cor.